

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Strandskolan i Tyresö kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Strandskolan. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Strandskolan i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i hög utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i hög utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i slöjdundervisningen är processinriktat och sker genom dialog i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna kan utveckla idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. Lärarna i båda materialinriktningarna och elever berättar i intervjuer att varje arbetsområde inleds med en genomgång där läraren visar olika inspirationskällor för eleverna bland annat i form av film och fysiska exemplar av färdiga föremål. I samband med detta går lärarna igenom olika material och verktyg som eleverna ska arbeta med. Eleverna söker även information i böcker och på sociala medier för att utveckla sina idéer. Eleverna berättar hur en arbetsprocess kan se ut och beskriver till exempel att de utarbetar skisser, gör ritningar av olika lösningar, väljer sin slutliga idé och planerar det fortsatta arbetet. Eleverna berättar att de får ta del av exempel från tidigare elevarbeten, och att läraren i materialinriktningen textil går igenom några av dessa mer ingående för att lyfta styrkor och möjliga förbättringar. Eleverna berättar i intervju att de får stöd av lärarna

att göra överväganden och medvetna val i samband med att de utformar uppgifter. Lärarna uppger att samtliga elever utgår från samma grunduppgift, men att de kan anpassa och utveckla den genom egna val och i samarbete med lärarna. När planeringen är färdig går eleverna vidare till det praktiska arbetet genom att välja material och påbörja tillverkningen. Lärarna och eleverna berättar att elever löpande får stöd i att prova olika tillvägagångssätt för att lösa en uppgift. Elever berättar exempelvis att de ibland ändrar arbetssätt efter att de diskuterat med läraren om de ska förbättra något eller göra om någon del. En elev berättar till exempel att hen har samtalat med läraren om hur hen ska göra med en sits till en blomsterpall så att den inte klyvs och att läraren uppmuntrade eleven att prova olika tillvägagångssätt. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen textil uppmuntrar läraren en elev som har sytt fel att prova att sprätta upp det som blivit felaktigt. Läraren visar eleven hur hen kan sprätta och därefter sprättar eleven och provar ett annat sätt att sy på.

Lärarna ger eleverna löpande stöd och återkoppling under pågående arbetsprocess. Under Skolinspektionens lektionsobservationer rör sig lärarna hela tiden runt i lektionssalen och visar på olika sätt hur elever kan göra och ger dem strategier att lösa arbetsuppgifter på när de inte kommer vidare på egen hand. Lärarna anpassar och varierar stödet till olika elever under lektionen. Exempelvis samtalar läraren i materialinriktningen trä och metall med en elev om hur benen på en pall ska placeras, och ger förslag på möjliga lösningar. Eleven förklarar för läraren att hen vill borra hålen snett för att få benen att luta och visar hur hen har tänkt göra. Läraren bekräftar idén och eleven hämtar material och frågar efter en handborr. Läraren tar fram borren och visar hur eleven kan hålla den för att få rätt vinkel innan eleven fortsätter på egen hand. Av intervjuer med lärare och elever framgår att lärarna ställer olika typer av stöttande frågor under arbetsprocessen om till exempel materialval och funktion. Det framgår även av Skolinspektionens lektionsobservationer att lärarna för en dialog med eleverna och ställer frågor under arbetets gång samt uppmuntrar eleverna att prova sig fram. I materialinriktningen textil samtalar exempelvis läraren med flera elever och ställer frågor som får eleverna att resonera kring sina val, såsom hur de tänkt sy från början eller vilka alternativ som finns för att få ett fint resultat. När eleverna gör fel eller behöver justera något, exempelvis sprätta eller klippa om, får de stöd i att förstå vad som behöver ändras och utför sedan momentet själva. I intervju med eleverna framkommer att läraren i materialinriktningen textil ger återkoppling på vad som fungerar bra och vad eleverna behöver utveckla under arbetets gång. Om någon elev kör fast går läraren fram och ger råd, och när något är väl utfört får eleverna positiv bekräftelse. En elev berättar att läraren i materialinriktningen trä och metall ställer frågor om exempelvis varför eleven valt ett visst material eller en viss metod, och läraren kan ge tips på hur materialet kan hanteras på ett bättre sätt.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanande samt att arbetsformerna varierar.

Undervisningen är utformad så att eleverna oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. Av dokument som begärts in från huvudmannen och av intervjuer med lärare och elever framgår att alla elever får göra samma grunduppgift och att eleverna därefter får arbeta vidare med fördjupningsuppgifter i båda materialinriktningarna. Eleverna berättar att det finns uppgifter på olika nivåer och att de kan välja vilken svårighetsgrad de ska arbeta med. Eleverna beskriver att lärarna i båda materialinriktningarna kan ge förslag på hur eleverna kan göra uppgifter mer avancerade samt att de ger förslag på hur eleverna ytterligare kan utmana sig själva. En elev berättar att de kan arbeta med svårare moment, särskilt i årskurs 9. Av dokument som begärts in från huvudmannen framgår att eleverna i båda materialinriktningarna får välja egna fördjupningsprojekt i samråd med läraren men också utifrån sina intressen och idéer. Exempelvis i årskurs 7 kan arbetet handla om att tillverka en tärning, en sked eller slev, en ram eller ett smycke. I årskurs 8 erbjuds andra typer av fördjupningar, som att snida en skulptur eller genomföra kortare projekt. Läraren i materialinriktningen textil berättar att progressionen utgår från varje elevs individuella utveckling, vad de gillar att arbeta med, hur deras process ser ut och hur arbetet fortskrider. Läraren uppger att hen visar eleverna vilka moment och uppgifter som ska genomföras i respektive årskurs, så att eleverna tydligt kan se vad som förväntas av dem. Eleverna berättar att lärarna har samma förväntningar på eleverna oavsett bakgrund och kön. Av Skolinspektionens lektionsobservationer och i intervju med elever framkommer att lärarna låter eleverna prova uppgifter på olika nivåer för att eleverna ska utmanas och stimuleras. I materialinriktningen trä och metall arbetar eleverna med olika typer av utmanande uppgifter så som exempelvis träaskar och blomsterpallar. En elev berättar i intervju om en utmanande uppgift i materialinriktningen textil där eleven hade svårt med att få till brättet på en fiskarhatt och där eleven lyckades sy klart fiskarhatten och blev nöjd. En annan elev uppger att väskprojektet i årskurs 7 var särskilt utmanande då de själva fick designa en egen väska med fokus på formgivning i två- och tredimensionella uttryck.

Lärarna varierar arbetsformerna i undervisningen så att eleverna får möjlighet att arbeta tillsammans med andra elever för att dela erfarenheter. Lärarna berättar i intervju att de på ett medvetet sätt styr och uppmuntrar eleverna att samarbeta på olika sätt. Lärarna beskriver att de använder gemensamma genomgångar och undervisning i grupp för att stärka elevernas lärande i de praktiska momenten. Läraren i materialinriktningen trä och metall berättar att hen ibland samlar eleverna runt hyvelbänken för att demonstrera hur ett moment ska utföras, exempelvis hur de ska göra för att såga rakt. Under den gemensamma genomgången ges eleverna möjlighet att utbyta erfarenheter, diskutera arbetsmetoder och ta del av varandras erfarenheter. Läraren uppger att även om eleverna ofta uttrycker att de redan kan, märker läraren att avsaknad av en gemensam genomgång leder till fler frågor senare. Läraren i materialinriktningen textil berättar att hen samlar eleverna när hen ser att flera behöver hjälp med samma moment. Enligt läraren arbetar eleverna då tillsammans runt ett bord och får möjlighet att ta del av både lärarens instruktioner och varandras kunskaper, till exempel när de ska sy en mudd på en T-shirt. Detta bekräftas vid Skolinspektionens lektionsobservation när läraren visar hur mudden ska vikas och nålas och vid frågor om mätning visar läraren hur eleverna ska använda måttbandet. Eleverna samtalar under tiden med varandra bland annat om hur de ska tänka för att exempelvis få trycket rakt eller hur mudden ska placeras. Eleverna berättar att de ofta hjälper varandra och delar idéer. Vidare beskriver eleverna att lärarna instruerar dem att först söka hjälp hos varandra innan de frågar läraren.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna löpande reflekterar över arbetsprocess och resultat tillsammans med läraren.

Eleverna får möjligheter att löpande reflektera över sin arbetsprocess tillsammans med läraren för att främja kreativitet och självständighet. Lärarna uppger att eleverna får reflektera kontinuerligt tillsammans med läraren under lektionerna genom att läraren exempelvis ställer individuella frågor till elever om materialen eller tekniken som eleverna har valt. Under Skolinspektionens lektionsobservation i materialinriktningen trä och metall går läraren runt och lyssnar vad eleverna har att säga om varandras arbeten och läraren ställer frågor till eleverna som leder till reflekterande samtal mellan läraren och eleverna. Läraren ställer frågor om vad eleverna har för tankar framåt, om en elev har funderat över att måla sin pall, om det var svårt eller roligt och hur eleverna tänker kring nästa steg i processen. En lärare uppger i intervju att hen även kan visa upp elevexempel för gemensam utvärdering. Exempelvis har läraren presenterat en necessär som en elev skapat och i samband med detta ställt reflektionsfrågor till

eleverna så att de kan beskriva sina tankar kring necessären och dess utformning. En elev uppger att hen har reflekterat tillsammans med läraren i materialinriktningen textil över en T-shirt som hen har sytt. Eleven berättar att hen fick sätta på sig plagget inför läraren och visa hur det sitter för att sedan resonera kring möjliga förbättringar. De granskade sömmarna tillsammans och pratade om varför resultatet blev som det blev samt hur det hade kunnat se ut om tyget varit mer utsträckt. Av dokument som begärts in från huvudmannen samt av intervju med lärare och elever framgår att eleverna dokumenterar sin arbetsprocess och reflekterar över den i en loggbok. Lärarna berättar att de instruerar eleverna till att reflektera över utmaningar under processen, hur slutresultatet blev och vad som kan förbättras till nästa gång. I skolans digitala plattform finns ett dokument med reflektionsfrågor som eleverna kan använda som stöd när de skriver. Lärarna berättar att eleverna får återkoppling både under processen och på det som eleverna skriver i loggboken.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i hög utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna fördjupad förståelse och kunskap om olika material och olika slöjdmeter utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att få kunskaper om olika materials egenskaper samt hur dess ursprung och framställning påverkar miljön. Såväl elever som lärare uppger att de i undervisningen har samtalat om olika typer av material, hur dessa framställs och vilken miljöpåverkan de har. Elever beskriver att lärarna i båda materialinriktningarna samtalat med dem om materials ursprung, egenskaper och miljöpåverkan, till exempel om olika textilers påverkan på miljön samt olika träslags ursprung. Elever uppger att de i materialinriktningen textil har fått lära sig att framställning av jeans tyg kräver mycket vatten, att ull kommer från får samt att alpacka ull inte produceras i Sverige. En elev i årskurs 8 uppger att läraren har berättat om att vissa tyger transporteras långt och därför är dyrare att köpa in. Eleverna berättar vidare att de har samtalat om skillnaden mellan natur- och konstmaterial i relation till hållbarhet. Exempelvis har en elev samtalat med en lärare om att använda sig av fleece i stället för trikå i sitt föremål, eftersom fleece är ett mer slitstarkt material och som håller längre än trikå. En lärare i materialinriktningen textil uppger att eleverna får lära sig mer om hållbarhet och resurshushållning när de börjar en ny termin och att de i undervisningen samtalar om hur så kallat snabbmode påverkar vår miljö. De kommer även in på samtal om klädproduktion av en utländsk kläddistributör där barnarbete förekommer. En lärare i materialinriktningen trä och metall berättar att hen bland annat

utformar undervisningen så att eleverna får fördjupa sina kunskaper kring vilka träd som växer i Sverige och vilka egenskaper de har. Läraren samtalar även med eleverna om exotiska träslag och dess påverkan på miljön och att de därför inte har tillgång till dessa träslag i skolan.

Eleverna får kunskaper om olika slöjdmetoder som bidrar till slöjdprodukter som är användbara, välgjorda eller håller länge. Lärarna uppger att de i undervisningen tar upp med eleverna vilka metoder som de ska använda för att föremålen ska hålla länge. Exempelvis samtalar lärare i materialinriktningen trä och metall med eleverna om vilken metod som är lämpligast för att sätta fast benen på sitsen till en blomsterpall. Vidare uppger lärare att de samarbetar med läraren i hem- och konsumentkunskap och att eleverna får olja in skärbrädor och svarva nya handtag till gjutjärnspannor så att redskapen i hem- och konsumentkunskapsundervisningen blir användbara och håller länge. Lärarna uppger hur viktigt det är att ha en tydlig mottagare av föremålet i åtanke, så att föremålet faktiskt kommer till användning. Läraren i materialinriktningen trä och metall uppger att hen samtalar med eleverna om att de exempelvis ska tälja något som intresserar dem eller tänka på något som är meningsfullt för dem själva eller för personen de vill ge bort föremålet till så att det blir användbart och samtidigt hållbart. Under Skolinspektionens lektionsobservationer får eleverna lära sig olika hållbara metoder för att hantera trikå och spets i symaskinen samt hur de kan skydda trä från att spricka när de borrar. Eleverna uppger att de tycker att de föremål som de tillverkar i ämnet slöjd är användbara såsom exempelvis T-shirt, strandväska, salladsbestick och träskåp.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Eleverna får göra självständiga val av metoder för resurshushållning som bidrar till hållbarhet samt får jämföra olika slöjdmaterial utifrån ett miljöperspektiv. Lärare i båda materialinriktningarna uppger att resurshushållning och återbruk är centralt i undervisningen. Eleverna är exempelvis noga med att ta hand om överblivet material genom att använda stuv- och spillbitar till sina föremål. Lärare i materialinriktningen textil berättar att eleverna får lära sig att laga föremål, som att till exempel sy på tygmärken på kläder för att laga hål. Elever bekräftar att lärarna i båda materialinriktningarna har samtalat med dem om att hushålla med resurser och att det finns förvaring för spillbitar och stuvbitar i båda materialinriktningarna. Elever berättar att de utifrån kunskaperna gör medvetna val av metoder bland annat att inte slösa på material. Eleverna

uppger exempelvis att de använder spillbitar då de ska öva på att borra och stuvbitar för att sy något mindre eller lägga till en detalj. Vidare berättar lärarna att de ser till att eleverna får reflektera över samt välja och jämföra material utifrån ett hållbarhetsperspektiv i båda materialriktningarna. Exempelvis samtalar läraren i materialriktningen trä och metall med eleverna om vilka träslag eleverna kan välja att använda till olika föremål, såsom att de bland annat behöver vara medvetna om att furu kan ändra form över tid och att benen på pallen kan trilla ur. Läraren i materialriktningen textil berättar att eleverna får jämföra och prova att virka med olika typer av garn exempelvis sammetsgarn som är nytt och återbrukat garn, och därefter får eleverna reflektera över vilket som påverkar miljön minst. Av såväl elevintervjuer som lektionsobservationer framgår att eleverna reflekterar över olika val utifrån resurshushållning. Under lektionsobservationerna påminner lärare eleverna om att reflektera över sina val kring användningen av material när de exempelvis klipper till tyg eller sågar till träbitar på ett sätt som inte förbrukar material i onödan.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i hög utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn organiserar slöjdämnet så att elever oavsett kön möts och arbetar tillsammans.

Rektorn ser till att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen. Rektorn uppger att eleverna läser materialriktningen textil och

materialinriktningen trä och metall växelvis under varannan termin på högstadiet. Syftet är att motverka könsuppdelning och ge alla elever likvärdiga möjligheter. Rektorn uppger vidare att slöjdgrupperna i samtliga årskurser på högstadiet är könsblandade. I intervju med elever och lärare framkommer att både flickor och pojkar får möjlighet att arbeta med olika material samt även en kombination av olika material från båda materialinriktningarna. Eleverna har bland annat tillverkat salladsbestick i trä och metall, spegelglas i föremål som de har gjort i trä, en väska med detaljer i metall och hattar med pärlor på.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna arbetar med att vidga och utmana elevernas föreställningar om kvinnligt och manligt. Lärarna beskriver att de väljer exempel i undervisningen på ett medvetet sätt för att bredda elevernas perspektiv av kvinnligt och manligt. Exempelvis lyfter lärarna fram manliga designers och skräddare eller lyfter fram ett historiskt perspektiv där män som arbetade med sömnad hade högre status än kvinnor som arbetade med sömnad. Läraren i materialinriktningen trä och metall berättar att hen medvetet arbetar med att vidga elevernas syn på vad de kan tillverka i slöjd genom att samtala med eleverna om egna erfarenheter i slöjd och visa kläder som hen har sytt eller stickat själv. Lärarna beskriver hur de vid planering av undervisningen medvetet även skapar förutsättningar för att både flickor och pojkar ska få prova en bredd av metoder och tillverka olika slöjdföremål utan att fastna i könstraditionella val. Exempelvis ska alla elever virka fem meter innan de får välja om de ska arbeta med nåltovning eller virkning. Lärare beskriver att pojkar oftast väljer att arbeta med ullfigurer, men att fler pojkar numera väljer virkning efter de samtal som förts i undervisningen. Lärare inom materialinriktningen trä och metall beskriver att samtalen kring fördjupningsuppgiften i årskurs 9 får både flickor och pojkar att reflektera. Eleverna reflekterar dels över vad som är betydelsefullt för dem själva, dels över vad som är viktigt för den person som ska ta emot det föremål de skapar. Eleverna väljer ofta motiv som fotbollslag eller märkeskläder, men läraren arbetar aktivt för att bredda deras perspektiv och utmana könsstereotypa val. Som exempel visar läraren ett örhänge hen själv har formgivit, där en insekt symboliserar insekternas betydelse för vår planet. Genom sådana exempel vill läraren visa att uttryck och materialval inte är bundna till kön, utan kan spegla personliga intressen och värderingar oavsett könstillhörighet, något som även eleverna bekräftar i intervju. Eleverna beskriver att det inte finns några skillnader mellan flickors och pojkars val i slöjden. Alla har till exempel sytt T-shirts utifrån samma grundmall. De får arbeta utifrån sina

egna intressen, välja de färger de föredrar och använda de mönster de själva uppskattar. En elev uttrycker att läraren i materialinriktningen textil inte betraktar några tyger eller klädesplagg som typiskt manliga eller kvinnliga, vilket bidrar till att utmana traditionella könsnormer. Eleverna berättar även att lärare har nämnt olika yrkesvägar och arbetsområden samt att både kvinnor och män arbetar professionellt inom textil- och designrelaterade yrken.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna-Carin Kostic

Beslutsfattare

Signerat av: Anna-Carin Kostic

X Sevi Karoussi

Föredragande

Signerat av: Sevi Karoussi

I handläggningen av ärendet har även utredaren Janette Örning Alm deltagit.

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Strandskolan den 16 april 2026. Besöket genomfördes av utredarna Sevi Karoussi och Janette Örning Alm.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Tyresö kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–9. Förskoleklass och årskurserna 1-6 ingår inte i granskningen. På skolenheten går cirka 750 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från de skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdamnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.² Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.³

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.⁴

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.⁵

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.⁶ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

¹ 26 kap. 20 § skollagen.

² 1 kap. 4 § skollagen.

³ 1 kap. 5 § skollagen.

⁴ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

⁵ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁶ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.⁷

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.⁸

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

⁷ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

⁸ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.⁹

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹⁰

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹¹

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹²

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

⁹ Ibid.

¹⁰ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹¹ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

¹² Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.¹³

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.¹⁴

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹⁵ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.¹⁶ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.¹⁷

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

¹³ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁴ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

¹⁵ 2 kap. 9 § skollagen.

¹⁶ 2 kap. 10 § skollagen.

¹⁷ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.¹⁸

¹⁸ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.